

ИНТЕГРИСАНИ ОДГОВОР НА НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА И ДЕВОЈЧИЦАМА У СРБИЈИ

Кроз дугогодишње партнерство и сарадњу Тима Уједињених нација (УН) у Србији и надлежних министарстава, тела и институција Владе Републике Србије, као и организација цивилног друштва, настојимо да изградимо друштво без насиља над женама и девојчицама. Заједничким активностима информишемо грађане о феномену насиља и последицама које оно оставља на животе оних које су га преживеле, радимо на спречавању насиља, и на томе да, када се насиље деси, жртве добију правовремену и ефикасну заштиту и подршку институција, а да починиоци буду кажњени.

БРОЈКА МЕСЕЦА



7106

КРИВИЧНИХ ПРИЈАВА
ЕВИДЕНТИРАО ЈЕ
МУП У 2017. ГОДИНИ

88%

ВИШЕ НЕГО 2014.
ГОДИНЕ

Влада Републике Србије поднела је први државни извештај о спровођењу Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истамбулске конвенције). Извештај је припремило Координационо тело за родну равноправност, тело Владе Србије надлежно за координацију послова државне управе у области родне равноправности, а које је основано у складу са чланом 10 Конвенције. У припреми извештаја учествовало је 260 органа јавне власти, установа и организација, који су дали своје прилоге о спроведеним мерама и активностима.

Публикација извештаја је доступна на интернет страници rodnaravnopravnost.gov.rs у оквиру рубрике академски кутак/публикације.





БИЉАНА БРАНКОВИЋ,

НЕЗАВИСНА ИСТРАЖИВАЧИЦА И ЧЛАНИЦА ГРЕВИО КОМИТЕТА

УВОД:

Србија је међународној експертској групи ГРЕВИО предала свој први државни извештај о примени Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција). У изради извештаја, у ком је наведено које мере и механизме држава предузима у борби против родно заснованог насиља, поред Координационог тела за родну равноправност учествовале су институције и организације на националном, покрајинском и, подједнако важно, на локалном нивоу. На тај начин је држава показала да је спремна на сваком нивоу да почне да спроводи оно на шта

се обавезала ратификујући Истанбулску конвенцију, али и да је спремна да чује препоруке и смернице за даље активности у борби против насиља. Биљана Бранковић је једна од десет чланица ГРЕВИО комитета који надгледа примену Истанбулске конвенције. Уједно је независна истраживачица и експерткиња у области родне равноправности.

У ЧЕМУ ЈЕ ЗНАЧАЈ ИСТАНБУЛСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ И КОЛИКО ОНА МОЖЕ ДА УЧИНИ КАДА ЈЕ СПРЕЧАВАЊЕ НАСИЉА У ПИТАЊУ?

Истанбулска конвенција је први и једини европски (а трећи у свету) правно-обавезујући инструмент у области превенције и борбе против насиља над женама. Она је истовремено кључни и најобухватнији међународ-

но-правни инструмент у тој области у свету. Има међународних конвенција које садрже доста уопштене правне норме, док је Истанбулска конвенција детаљнија: она садржи *врло специфична и детаљна упутства и смернице* (нешто попут „практичног приручника“) државама за борбу против насиља - успоставља јасне и доста високе стандарде у областима законодавства, превенције, обухватних мера правне и



институционалне заштите и подршке жртвама (укључујући успостављање и одржив развој општих и специјализованих услуга жртвама), затим, ефикасног процесуирања и кажњавања починилаца и обештећења жртва. Када би бар један део онога што је у Конвенцији написано било спроведено у дело, то би довело до огромне промене у реалном животу жена у Европи. Дакле, она је нешто као „рецепт за промену“. Да ли ће до промене заиста и доћи, зависи од држава које су се (самим процесом ратификације) обавезале да је примењују у пракси. Ми као Комитет ГРЕВИО смо веома задовољни бројем ратификација - до данас су је ратификовале 33 државе – чланице Савета Европе, а 13 држава ју је потписало, али не још и ратификовало (укључујући и Европску Унију као целину). Једине чланице Савета Европе које је нису потписале су Азербејџан и Русија. Не треба очекивати од међународних конвенција да мењају свет. Ми треба да га мењамо. А Конвенција нас упућује на то **шта и како** треба да урадимо. Често ме питају да дам оцену спровођења Конвенције у Европи. На основу извештаја Комитета није још могуће дати потпуну анализу како се Конвенција спроводи, али могу да кажем да је у свим државама у којима смо досад извели евалуацију **видљив напредак** ка циљу (а то је сузбијање и превенција насиља), који је још далеко.

РАТИФИКАЦИЈОМ „КОНВЕНЦИЈЕ САВЕТА ЕВРОПЕ О СПРЕЧАВАЊУ И БОРБИ ПРОТИВ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА И НАСИЉА У ПОРОДИЦИ“ СРБИЈА СЕ ОБАВЕЗАЛА ДА ЋЕ УСКЛАДИТИ СВОЈЕ ЗАКОНОДАВСТВО СА ОВИМ МЕЂУНАРДНИМ ПРАВНО ОБАВЕЗУЈУЋИМ ДОКУМЕНТОМ. ТО ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ ПОДРАЗУМЕВА И УВОЂЕЊЕ НОВИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА КАО ШТО СУ ПРОГАЊАЊЕ И СЕКСУАЛНО УЗНЕМИРАВАЊЕ, ИЗМЕНУ ЗАКОНСКЕ ДЕФИНИЦИЈЕ СИЛОВАЊА И НАСИЉА У ПОРОДИЦИ, КАО И ПРЕВЕНЦИЈУ

И ЗАШТИТУ ЖРТАВА ПОРОДИЧНОГ НАСИЉА. ДА ЛИ МОЖЕМО РЕЋИ ДА СУ ЖЕНЕ У СРБИЈИ ДАНАС ЗАШТИЋЕНИЈЕ?

Не можемо још то да кажемо, али можемо да кажемо да јесте видљив напредак и у Србији. Мењање закона је лакши део посла. Поправљање закона је посао који је делимично обављен, а делимично тек предстоји, а примена закона је процес спорих промена и то нам најтеже иде. Важно је смислити добре показатеље како се закони спроводе у пракси, пратити примену и онда поправљати „рупе“ у законима, као што је Аустрија радила годинама да би дошла до модела који је сада препоручен и у Истанбулској конвенцији.

Видим да хитне мере привременог исељења починоца насиља из стана и забране контактирања жртве изазивају подељене реакције у јавности.

Прво, желим да нагласим да су искуства других земаља показала да је политика „давања црвеног картона“ насилнику ефикасна (агресиван мушкарац/особа итекако добро зна да поштује закон кад је суочен са одлучном реакцијом државе), и може да помогне да жртве буду заштићене од ескалације насиља, али само под условом да је повезана са дугорочним мерама заштите и подршке жртви. Хитне мере исељења су само мали део комплексног система борбе против насиља према Конвенцији – не могу да дају добре ефекте на дужи рок ако нису добро уклопљене у свеобухватни систем који се састоји од 4 П по Конвенцији (4 стуба Конвенције): 1. превенција, 2. заштита – опште и специјализоване услуге заштите жртва као што су склоништа, женски центри за консултације и подршку, национални СОС телефон, 3. Процесуирање: Истрага и кажњавање починилаца, 4. Интегрисане политике.

Србији тек предстоје промене у многим од ова „4 стуба“.

У ЗАШТИТИ ЖЕНА ОД ПОРОДИЧНОГ НАСИЉА ПРЕМА КОНВЕНЦИЈИ ЗАЈЕДНИЧКИМ СНАГАМА БИ ТРЕБАЛО ДА СЕ БОРЕ И ДРЖАВА И ЦИВИЛНО ДРУШТВО. ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ СЕ БАВЕ ЉУДСКИМ ПРАВИМА И РОДНОМ РАВНОПРАВНОШЋУ ВЕЋ ПО ПРИРОДИ СТВАРИ ЗНАЈУ ШТА ИМ ЈЕ ЧИНИТИ. ДА ЛИ СУ И СВЕ НАДЛЕЖНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ СВЕСНЕ СВОГ ДЕЛА ПОСЛА И ОДГОВОРНОСТИ?

Државе су, наравно, примарно одговорне за спровођење Конвенције, али она јасно препознаје и именује све актере у борби против насиља. Признаје и реafirмише достигнућа невладиног сектора, а женске НВО препоручује као кључне актере у пружању специјализованих услуга жртвама и незаобилазне партнере у превенцији, координисаним акцијама заштите и другим главним областима борбе против насиља над женама. Конвенција има и неке јасне одредбе које у нашем региону изазивају изненађење, а то је обавеза државе да препознају и подрже (укључујући и финансијски) невладине организације активне у области превенције и пружања услуга жртвама и да успостави ефикасну сарадњу са њима. Код нас, женске организације раде јако важан и тежак посао, јер се често жене жртве прво њима обраћају за помоћ и подршку. Оне често месецима и годинама раде са жртвама, а немају саме довољно подршке: засноване су на волонтерском или полу-волонтерском раду, или су зависне од страних донатора. Женске организације у малим местима су „стуб подршке“ жртвама, а мали број њих добија средства од општинских власти, како се показало у истраживањима која сам радила. Зато би било важно да уђу у буџете општина као пружаоци специјализованих услуга жртвама. Надлежне институције имају јасна упутства у Општим и Специјалним протоколима које је држава одавно донела. Ту су спецификоване улоге, одговорности и задаци свих надлежних институција. Понекад се обавезујући карактер тих Протокола олако схвата. Однедавно, то

јест, од доношења Закона о спречавању насиља у породици, сарадња између институција које су „карике у ланцу“ заштите је постало и законска обавеза. О спровођењу те обавезе у пракси можемо да причамо други пут.

НА СВОМ ПУТУ КА ПОТПУНОЈ ПРИМЕНИ КОНВЕНЦИЈЕ У КОЈИМ ОБЛАСТИМА ЈЕ СРБИЈА ПОКАЗАЛА ДА ЈЕ СПРЕМНА ДА СЕ УХВАТИ У КОШТАЦ СА ПРОБЛЕМОМ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА И У ПОРОДИЦИ, У КОЈИМ ЈОШ УВЕК ТАПКА У МЕСТУ?

У сфери промена закона Србија је показала највећу спремност. У државним политикама, фокус је на насиљу у породици, а други облици насиља (према Конвенцији) су запостављени, посебно сексуално насиље и принудни брак, мада ромске НВО годинама покушавају да ставе на агенду проблем малолетничких бракова. Убиства жена у контексту насиља у породици, од стране мужа/партнера или другог члана породице је застрашујући проблем који би могао да се сузбије само пуном применом Конвенције. Не заборавимо да Конвенција интегрише судску праксу Европског суда за људска права, који се у више случајева позивао на тзв. стандард дужне пажње (потпуне посвећености, у нашем преводу Конвенције) – рецимо, у случају Опуз против Турске је установио позитивну обавезу државе да штити право на живот особе чији је живот угрожен од насиља друге особе, нпр. тако што ће предузети превентивне оперативне мере да би заштитила особу чији је живот у опасности. Тек треба да испунимо многе обавезе сагласно Конвенцији које се односе на опште и специјализоване услуге заштите и подршке жртвама, о томе ћемо касније.

Имамо озбиљне проблеме у ефикасности кривично-правног одговора на насиље у породици. Креирала сам показатеље примене поменутог стандарда дужне пажње и годинама радим истраживања у тој области. У последњих 15 година расте број пријављених случајева насиља у породици, као и број кривичних пријава,



што је врло охрабрујуће, јер показује постепен пораст поверења жртава у институције, као и већу респонзивност полиције (која је, у односу на друге институције, направила највећи напредак, то моја истраживања такође показују). Нажалост, показује се и да наша пракса знатно одступа од значајних захтева Конвенције, нпр. да, у случајевима физичког насиља у породици, силовања и неких других кривичних дела, поступак процесуирања може да се настави чак и ако жртва повуче своју изјаву, односно пријаву. Нажалост, у последњих 10-ак година, тужиоци су све склонији да одбаце кривичне пријаве за насиље у породици – постоји сталан и растући тренд одбацивања кривичних пријава (које подноси полиција). Током 2016. године, тужиоци су одбацили чак 64,4% од укупног броја поднетих кривичних пријава. Истраживања су указала на разлоге: ако се жртва не придружује кривичном гоњењу и не прихвата да сведочи на суду, тужиоци аутоматски одбацују кривичне пријаве. Конвенција надаље каже да казне починиоцима морају бити сразмерне, делотворне и да одвраћају од вршења кривичних дела, а да судски поступци морају бити ефикасни. Међутим, проблем код нас је блага казнена политика блага, јер већина починилаца добија само условне казне, а судски поступци за насиље у породици трају у просеку око 2 године, а за силовање 2-4 године, у просеку. Какву друштвену поруку тиме добијају починиоци? Да ли кривично-правни систем заправо обесхрабрује жртве да траже правду на суду?

КООРДИНАЦИЈА И САРАДЊА ТУЖИЛАШТВА, ПОЛИЦИЈЕ И ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ДЕФИНИСАНА ЈЕ ЗАКОНОМ. ШТА СЕ ДЕШАВА СА ЖРТВАМА КАДА ИНСТУТУЦИЈЕ ОБАВЕ СВОЈ ДЕО ПОСЛА, ДА ЛИ СЕ ДОВОЉНО РАДИ НА ЗАШТИТИ, ДА ЛИ ЖРТВЕ ИМАЈУ ДОВОЉНУ ПОДРШКУ?

Када жртва уради оно што и друштво и институције очекују од ње, то јест, покуша да изађе из насилне везе, тек тад се суочи са „рупамa“ у систему заштите. Када разговарате са жртвама насиља, оне често испричају такву причу о понашању насилника да можете само да се чудите и дивите како су успеле то да преживе.

Специјализоване и опште услуге подршке жртвама код нас нису довољно развијене. Немамо бесплатну националну СОС линију која би требало да буде доступна жртвама свих облика насиља над женама, 24x дневно, 7 дана у недељи, да пружа интервенцију у кризи, консултације и подршку и да упућује на локалне услуге на службеном и мањинским језицима, и да пружа услуге уз поштовање анонимности, односно, у поверљивој форми (напомињем да национална СОС линија **није замена за локалне услуге подршке жртвама**, напротив, она може да буде ефикасна само ако је добро повезана са услугама које на локалном нивоу углавном пружају женске НВО), немамо кризне центре за жртве сексуалног насиља односно центре за пријављивање сексуалног насиља (мада су започети неки пројекти у том циљу), немамо довољну подршку државе и локалних самоуправа постојећим специјализованим женским организацијама, немамо довољан број места у специјализованим сигурним кућама за жене жртве насиља и њихову децу. Жртвама треба много подршке да би се опоравиле од трауме насиља, а код нас дугорочна подршка недостаје, од психолошке подршке до помоћи у економском осамостаљивању. Слично је у многим земљама. Када питате жртва насиља шта оне мисле да недостаје у систему



заштите, можете да чујете причу која ће вас зачудити. Сви људи у овој земљи, од новинара до парламентарца, треба то да чују.

ДА ЛИ У БОРБУ ПРОТИВ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА СПАДА И ПРЕВЕНЦИЈА?

Наравно. Конвенција има читав низ одредби које се баве превенцијом у најширем смислу, од борбе против предрасуда и стереотипа, подизања свести јавности о насиљу као друштвеном феномену, обуке професионалаца до осмишљавања и извођења програма третмана за починиоце насиља са циљем да се спречи да насиље понове.

ДА ЛИ ЈЕ ЈАВНОСТ ДОВОЉНО УПОЗНАТА СА ЦИЉЕВИМА КОНВЕНЦИЈЕ? ИЛИ И У СРБИЈИ ПОСТОЈИ ОПАСНОСТ ДА ЗБОГ ПОЈЕДИНИХ ОДРЕДБИ ДОЂЕ ДО ПОЛАРИЗАЦИЈЕ У ДРУШТВУ НА ОНЕ КОЈИ СУ ЗА И ОНЕ КОЈИ СУ, КАО У ПОЈЕДИНИМ ЧЛАНИЦАМА ЕУ, ПРОТИВ, У СТРАХУ ОД „УВОЂЕЊА НА МАЛА ВРАТА“ ДРУГАЧИЈЕГ СХВАТАЊА РОДНОГ И ПОЛНОГ СХВАТАЊА ПОРОДИЦЕ?

Јавност је слабо и површно упозната са Конвенцијом, рекла бих. То важи и за неке професионалце. Површно познавање је често горе од непознавања. Дешавало ми се да говорим о Конвенцији и да схватим да слушаоци који нису из стручних кругова о Конвенцији не знају готово ништа, али зато јако добро знају све аргументе који су се чули у једном делу јавности у Хрватској, наглашавам, једном делу јавности, јер су то претежно десничарски оријентисани и клерикални кругови. Хрватска колегиница ми је причала да је питала једног противника Конвенције на протесту зашто му Конвенција смета и да ли зна шта тамо пише; одговорио је да не зна и да га не занима, али да зна да је црква против тога и зато је и он против. Конвенција ништа не уводи на „мала врата“, она на велика врата уводи стандарде за превенцију и борбу против насиља и брани право жена на живот без насиља. Она

се ниједним својим словом не бави „увођењем трећег пола“, нити „угрожавањем породичних вредности“, а такође ни „обавезним увођењем истополних бракова у домаће законодавство“, ни „наметањем хомосексуалне оријентације кроз школске програме“. Ово су погрешна тумачења, која свесно наводе на погрешан пут у схватању духа и слова Конвенције. Свако има право да „учита“ у Конвенцију оно што жели, али то не чини тумачење исправним. Према међународном праву, званична тумачења конвенција дају тела која су (обично, самим одредбама конвенција) задужена за мониторинг и праћење спровођења тих истих конвенција у државама које су их ратификовале, а то је, у овом случају, ГРЕВИО. Ми ни у једној препоруци нисмо препоручили ништа што има приближне везе са гореспоменутим тумачењима. Не бисмо имали право да препоручимо, на пример, увођење истополних бракова, јер је то питање једноставно изван правног оквира Конвенције.

Тачно је да има противника Конвенције у неколико земаља ЕУ, и тачно је да постоји опозиција. Њих мучи концепт „рода“ из Конвенције, која каже да су „род“ и „пол“ два различита концепта, да се „род“ односи на друштвено одређене улоге, понашања, активности и атрибуте, које дато друштво сматра прикладним за жене и мушкараце“, док би противници Конвенције више волели да врате жене искључиво њиховим „биолошким улогама“.

Конвенција полази и од идеје да стереотипно схватање родних улога, идеје о инфериорности жена и неравноправност мушкараца и жена у пракси потпомажу, перпетуирају насиље, чине га друштвено прихватљивим, као и да се треба борити против укореењених идеја о неједнакости жена и мушкараца да бисмо ефикасно сузбијали насиље. Тридесет три државе у Европи су се определиле за то да спроводе превенцију и борбу против насиља над женама. Ако неко у ХХИ веку сматра да треба да се вратимо идејама о инфериорности жена, то је његово или њено право. Ваљда смо таква схватања превазишли.

ИСТАНБУЛСКУ КОНВЕНЦИЈУ СРБИЈА ЈЕ ПОТПИСАЛА 2012, РАТИФИКОВАЛА 2013, СТУПИЛА ЈЕ НА СНАГУ 2014, ЊЕНИ ПРВИ ОПИПЉИВИ РЕЗУЛТАТИ СТИГЛИ СУ 2016. УСВАЈАЊЕМ ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ. ЧИНИ СЕ КАО ДУГ ПЕРИОД ЗА ПРИМЕНУ ОНОГА НА ШТА СЕ ДРЖАВА САМА ОБАВЕЗАЛА У БОРБИ ПРОТИВ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА И У ПОРОДИЦИ.

Ја промене у сфери превенције и борбе против насиља над женама и насиља у породици у Србији и ван ње посматрам на нивоу деценије и не очекујем да се десе брзо. Иначе не бих могла да наставим да радим ово што радим. Ако се сетим какав је однос према овом проблему постојао код нас пре 20 година, могу само да кажем да је промена итекако видљива и опипљива.

Не треба да заборавимо да је први документ на нивоу УН који је дефинисао насиље над женама као облик дискриминације жена и кршење њихових људских права и указао да је родно-засновано насиље облик насиља који је усмерен према женама само зато што су жене или који диспропорционално погађа жене настао 1992. године. Тада је промена почела. Није неочекивано што се њен крај још не назире.

КОЈА ЈЕ УЛОГА ГРЕВИО У ОВОМ ПРОЦЕСУ?

ГРЕВИО је независно експертско тело надлежно за надгледање и праћење спровођења Конвенције у државама које су је ратификовале или јој приступиле; има и посебну процедуру коју може да примени у случају потребе за спречавањем озбиљног кршења Конвенције, а по потреби може да доноси и опште препоруке којима ближе тумачи норме Конвенције. Тренутно је у току базична евалуација – прво „снимање“ стања спровођења Конвенције у државама уговорницама, што значи да државе, по утврђеном редоследу, добијају упитник са детаљним питањима ГРЕВИО Комитета о спровођењу Конвенције, затим држава

подноси свој извештај о спровођењу, који ГРЕВИО разматра, заједно са другим изворима информација (алтернативни односно „извештаји из сенке“ невладиних организација, извештаји независних тела за људска права итд), поставља додатна питања држави и, што је врло важно – има и једну процедуру коју, на пример, Комитет УН за елиминисање дискриминације жена (Комитет CEDAW) нема: долази у посету држави, разговара са представницима надлежних министарстава, женских и других НВО, независних тела, са жртвама, парламентарцима, истраживачима/цама, медијима, представницима/цама судства, социјалног рада, здравства, полиције, обилази сигурне куће, избегличке центре.... (списак места и људи није коначан и прилагођава се ситуацији у специфичној земљи). Тек након тога пише извештај који онда држава може да коментарише, и тај процес има неколико фаза. ГРЕВИО може и треба (а то и ради), да направи веома детаљну анализу стања у земљи у области превенције и борбе против насиља, и да да веома детаљне и специфичне препоруке држави шта тачно треба поправити и са уважавањем похваљује државе за напредак који су успеле да остваре. Зато процес извештавања о једној земљи траје око годину и по, а извештаји имају обим омање књиге. Препоруке укључују приоритете, што исто мислим да је врло важно – јасно се раздваја оно што је неопходно темељно и што пре поправити од оног што није у тој мери пресудно.

Процес израде извештаја који се односи на Србију је у току (Србија је на време предала државни извештај) и уверена сам да ће Србија добити једнако непристрасан и детаљан извештај са корисним препорукама као што су га добиле и друге државе. То је све што могу да кажем. Садржај ГРЕВИО извештаја за Србију, као ни било шта друго што се тиче тог процеса, немам право да коментаришем, јер по правилима које имамо, члан/чланица ГРЕВИО мора да буде искључен/а из процеса мониторинга у његовој/њеној сопственој земљи.

ХИТНЕ МЕРЕ

Насиље у породици, између четири зида није приватна ствар. Без обзира да ли су у вези с насилником из љубави или страха, жене које трпе насиље имају право на заштиту. А управо је жртва та која је најчешће присиљена да побегне од куће, често са децом, са врло мало личних ствари и углавном не знајући када ће моћи да се врати тамо где би требало да буде најсигурнија. У свој дом. Истанбулска конвенција је први међународни документ који за циљ има заштиту жена од свих облика насиља. Уколико је до насиља већ дошло, да га заустави. Државе потписнице обавезују се да обезбеде заштиту жртвама насиља у породици, између осталог, налажући насилнику да напусти дом односно да не прилази жртви као и да с њом контактира. Ове хитне мере заштите најефикаснији су начин да се насилнику јасно стави до знања да насиље више неће бити толерисано. Спровode се без обзира на пол, старост, националност, здравствено стање, брачни статус, веру, политичку опредељеност или било који други облик дискриминације. И то одмах, чим се насиље пријави. Хитне мере заштите су брза алатка коју (углавном) полиција употребљава како би жртву заштитила од непосредне опасности.

ЧЛАН 52 – ХИТНЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ

У ситуацијама непосредне опасности, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да надлежни органи имају мандат да издају налог починиоцу насиља у породици да напусти место становања жртве или угрожене особе у довољном временском периоду и да забране починиоцу да повреди браве односно ступи у контакт са жртвом или угроженим лицем.

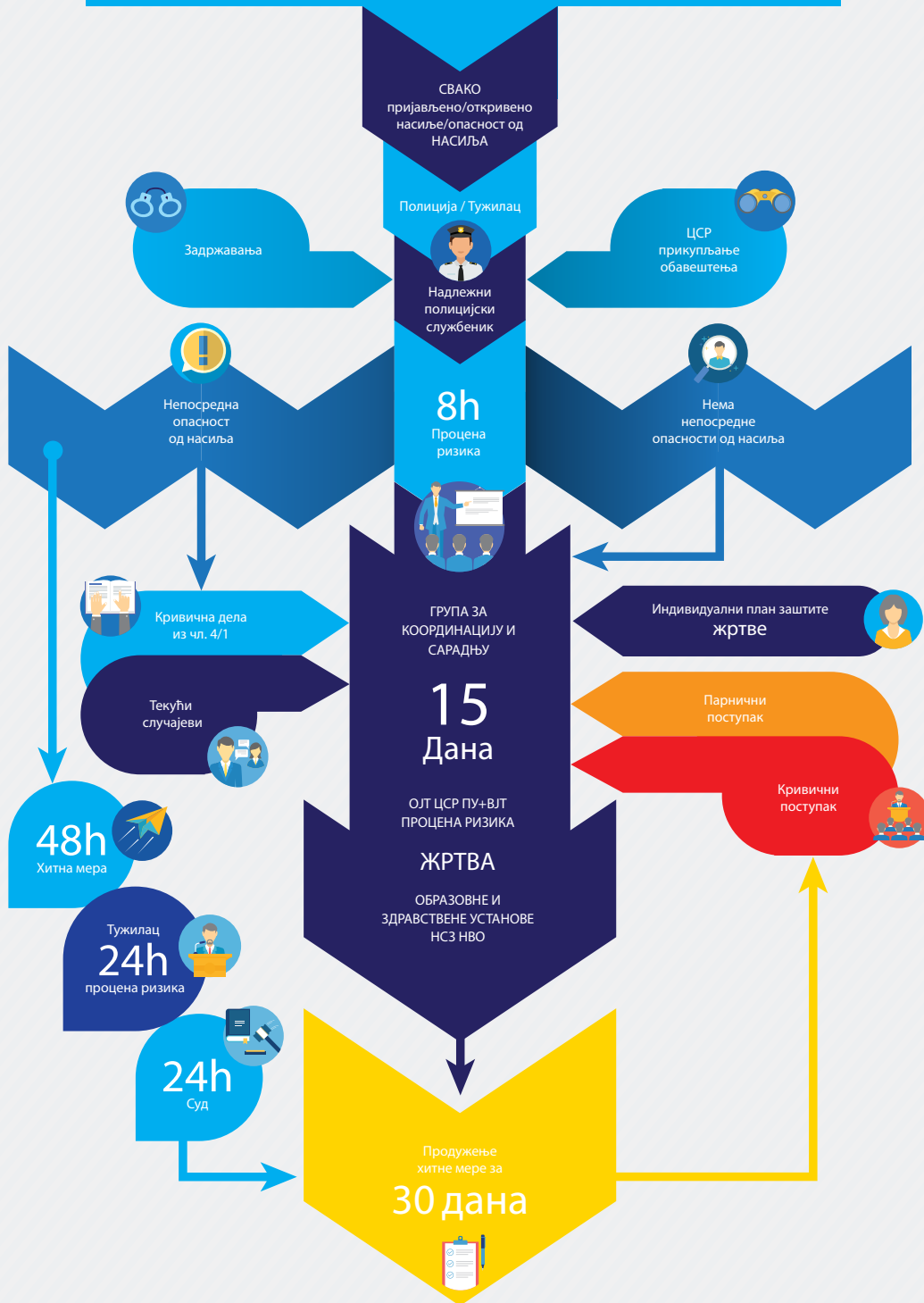
Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.

Конвенција не прописује један исти модел хитних мера заштите већ тражи примену најефикаснијег модела остављајући земљама потписницама да га саме ускладе са својим законодавним и правним системом. На њима је да утврде да ли ће хитне мере заштите спроводити полиција, судови или неки други орган, односно да ли ће поступак бити управни, кривични или грађански. Не прописује ни време трајања хитних мера заштите већ тражи "довољан временски период" како би жртва била безбедна. Зато су хитне мере заштите у различитим земљама чланицама регулисане на различите начине, али свима је заједничка намера да заштите жртве, а насилника да на одређено и јасно дефинисано време удаљи из куће, без обзира да ли је до насиља већ дошло или прети да до њега дође. И без обзира да ли је насилник власник имовине или корисник који је плаћа.

У Шведској су хитне мере у надлежности јавног тужица, у Холандији градоначелника, али их у обе земље спроводи полиција. У Италији о хитним мерама заштите у року од 24 сата одлучује суд, у Шпанији не постоје као такве али их замењују судови специјализовани за насиље у породици, односно судије које могу у веома кратком року да донесу одлуке далеко ригорозније од удаљавања из куће. Прва земља у Европи која је увела хитне мере заштите још 1997. године је Аустрија. На основу практичног искуства, неколико пута је изменила тај закон како би побољшала прописе који се показали неефикасним у заштити жртва.

У Аустрији је полиција та која има овлашћење да поступа у случајевима непосредне опаснос-

Закон о спречавању насиља у породици



ти и да после процене ризика изда хитне мере заштите. Непосредну и проактивну помоћ и подршку жртвама пружају организације специјализоване за заштиту од породичног насиља. Жртва има право и могућност да од суда тражи јаче/дуже мере заштите. С друге стране, по изрицању мере удаљавања и/или забране контакта полиција насилника обавештава о његовим правима, докле је граница до које може да приђе жртви, које су санкције у случају да прекрши налог, где може привремено да борави ако нема куд и коме да се обрати за помоћ. Уз то је насилник обавезан да достави адресу на коју суд може да му се обрати. Хитне мере заштите у Аустрији трају 14 дана, а ако жртва поднесе захтев за заштиту, суд може да их продужи на четири недеље.

Основна предност хитних мера јесте њихова ефикасност. Тако показује искуство Аустрије чији модел интервенције у случајевима насиља у породици служи као пример не само Србији, већ и другим европским државама које су увеле сличан закон или се спремају да то учине. Притом, у систем одбране жена од насилних партнера повезала је и координисала државне и локлане институције као и невладин сектор а сви знају да, када добију позив, у акцију морају да ступе без одлагања.

Иновативни аустријски приступ по ком породични дом мора да напусти онај ко насиље чини, а не особа која га трпи, односно хитне мере заштите, највећа су новина у борби против насиља над женама у Србији, уведена Законом о спречавању насиља у породици. По узору на аустријски закон, овлашћење да изрекне једну од две хитне мере у Србији има полиција. Изриче једну или обе одмах, чак и када до насиља није дошло, али постоји процена да до њега може да дође. Полиција има овлашћење да нареди насилнику да се привремено удаљи из стана и/или да му привремено забрани да са жртвом контактира и прилази јој. И једна и друга мера трају 48 сати. „Јавни тужилац у складу са чланом 18. Закона о спречавању на-

сиља у породици после пријема обавештења, процене ризика и наређења надлежног полицијског службеника проучава обавештења и вреднује процену ризика надлежног полицијског службеника користећи листу ризика која је јединствена за сва тужилаштва на подручју Републике Србије“, напомиње Горјана Мирчић Чалуковић, заменица јавног тужиоца упућена у Министарство правде.

„Пракса показује да тужиоци вреднују листу ризика надлежног полицијског службеника, односно да процењују ризик, те да у случајевима где процене да је ризик висок и да се хитном мером не може пружити адекватна заштита жртви насиља, уместо стављања предлога за продужење хитне мере, одређују задржавање, односно предлажу притвор у складу са одредбама Законика о кривичног поступка. У случајевима када процене да ризика више нема и да је и изрицање хитне мере у трајању од 48 часова од стране полиције довољно деловало на учиниоца, односно да више не прети непосредна опасност од насиља у породици тужиоци не стављају предлог да се иста продужи, али најчешће се процена ризика полицијског службеника поклапа са проценом јавног тужиоца у ком случају јавни тужилац ставља предлог суду за продужење изречене хитне мере. То су случајеви насиља ниског интензитета или случајеви када прети непосредна опасност од насиља у породици“, каже Мирчић Чалуковић.

На основу процене ризика полиције, тврдњи основног јавног тужиоца, приложених доказа и изјашњења особе којој је хитна мера изречена суд доноси одлуку. Продужава хитну меру када установи непосредну опасност од насиља у породици. „У супротном уколико суд установи да не постоји непосредна опасност од насиља у породици он ће одбити предлог тужиоца за продужење хитне мере. У пракси, узимајући у обзир статистику за период од 1. јуна 2017. до 31. августа 2018. године од стране тужилаштва стављено је 20.982 предлога за продужење хитних мера, од чега је од стра-



44.728

ПРИЈАВА

15.617

ПРОДУЖЕНИХ
ХИТНИХ МЕРА

251

ТУЖЕНИХ
ЗЛОСТАВЉАЧА

не суда усвојено 20.258 предлога, односно продужених хитних мера за 30 дана. Дакле у 96,55 % случајева судови у Републици Србији усвојили су предлог тужилаштва. На овом месту важно је истаћи да је надлежни **полицијски службеник тај који одлучује да ли ће и у односу на кога да изрекне хитну меру**, тужилац може **само** да стави или не стави предлог да се иста продужи, а суд да усвоји или одбије предлог тужилаштва. Законом о спречавању насиља у породици **није предвиђена могућност да суд усвоји предлог тужиоца и преиначи наређење надлежног полицијског службеника, односно да делимично усвоји предлог тужиоца, а делимично да га одбије** и да на пример усвоји предлог у односу на једну жртву, а одбије предлог у односу на другу жртву. Такво поступање суда било би у супротности са Законом о спречавању насиља у породици“, наглашава заменица јавног тужиоца, Горјана Мирчић Чалуковић.

Ако насилник прекрши изречену хитну меру/ мере Законом о спречавању насиља је прописана казна затвора од 60 дана. Притом кршење хитне мере насилник крши још један закон, Закон о прекршајима. С друге стране уколико судије и/ или тужиоци не поступе у складу са прописаним роковима прети им дисциплинска казна.

Иако не могу да спрече насиље, показало се и у Аустрији и у Србији, хитне мере могу да га зауставе. Још важније могу да заштите жртву, удаље је од насилника и омогуће јој да без страха одлучи како да изађе из насилне везе. Ништа мање важно није ни чињеница да ове мере јасно упозоравају насилника да више и даље неће моћи. Закон о спречавању насиља

у породици Србији је почео да се примењује 1. јуна 2017. године. Током прве године примене размотрено је 44.728 пријава, усвојено је 15.617 предлога за продужење хитне мере и тужен 251 злостављач.

„Анализом збирних резултата можемо рећи да се Закон о спречавању насиља у породици примењује адекватно у већини својих сегмената“, оцењује Горјана Мирчић Чалуковић.

„Чињеница да су судови продужили хитне мере за 30 дана по предлогу тужилаштва у чак 15.617 случајева (односно у 20.258 до 31. августа 2018.) свакако говори о превентивном деловању надлежних државних органа. Оно што је посебно важно истаћи је да од почетка примене овог закона свако тужилаштво у Републици Србији има посебе Групе за координацију и сарадњу које у свом саставу обавезно имају тужиоца, радника центра за социјални рад и надлежног полицијског службеника и које су се од почетка примене до 31. августа 2018. године састале 3.392 пута. На овај начин дошло се до мултисекторског повезивања које је недостајало у периоду пре примене закона. Ове Групе за координацију и сарадњу размотриле су до 31. августа 56.417 случајева насиља у породици када је израђено и 13.757 индивидуална плана заштите и подршке жртвама“ каже Мирчић Чалуковић. Велики број размотрених случајева заменица јавног тужиоца објашњава оснаживањем жртава које је постигнуто захваљујући новим законским решењима.

„У огромном броју случајева дошло је до спречавања да до насиља дође предузимањем решења предвиђених Законом о спречавању

насиља у породици. Оно на чему је нужно радити у наредном периоду јесте подстаћи Групе за координацију и сарадњу да у свој рад укључе и друге чланове - здравствене, просветне установе, невладине организације, а чије учешће закон предвиђа, те да приликом разматрања конкретних случајева у већем обиму предвиде и конкретне мере заштите и подршке жртви кроз израду индивидуалних планова заштите и подршке. Наиме, законом је предвиђено да по пријему процене ризика којом је установљена непосредна опасност од насиља у породици, група за координацију и сарадњу израђује индивидуални план заштите и подршке жртви, који садржи целовите и делотворне мере заштите и подршке жртви, али и другим члановима породице којима је подршка потребна. Дакле, основ за изрицање хитне мере и за израду индивидуалног плана заштите и подршке је исти, постојање насиља у породици или непосредне опасности од насиља у породици, те се анализом броја продужених хитних мера (до 31. августа 2018-20.258) и броја израђених индивидуалних планова заштите и подршке (до 31. августа 2018-13.757) јасно

уочава потреба за адекватнијом применом закона у том сегменту, посебно у појединим деловима Републике Србије”, закључује Горјана Мирчић Чалуковић.

ДЕКЛАРАЦИЈА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ЕЛИМИНАЦИЈИ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА:

Насиље над женама је свако дело насиља утемељено на родној/полној основи које резултира, или би могло резултирати, у физичкој, сексуалној или психичкој повреди или патњи жена, укључујући претње таквим делима, присиљавање или одузимање слободе, без обзира на то да ли се догађа у јавном или приватном животу.



СА ПРВЕ ЛИНИЈЕ БОРБЕ ПРОТИВ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА

**ДР ЛУЦИЈА ХРИСТОВ МИТИЋ,
ДОМ ЗДРАВЉА У НИШУ**

Од како је пре пет година формиран, Тим за помоћ женама жртвама насиља нишког Дома здравља, ентузијазам његових чланова и успех у раду помогли су жртвама породичног насиља али и упутили многе здравствене установе широм Србије ка Нишу. Овај тим чине изабрани лекар, психолог, социјални радник и гинеколог, а његовим радом координише др Луција Христов Митић, специјалисткиња опште медицине. „Свака вест о жени која настрада од насиља у породици разумљиво проузрокује шок јавности и преиспитивање одговорности свих друштвених актера за препознавање ризика и благовремену заштиту жртава”, истиче др Луција Христов Митић.

„Са друге стране, ми смо скоро могли да чујемо причу жене која је цео живот провела у браку свакодневно трпећи од свог мужа све облике насиља, од психолошког и економског, до физичког, не налазећи другог излаза осим трпљења до његове смрти, упркос чињеници да су чланови шире породице и локалне заједнице били сасвим свесни насиља којем је изложена деценијама. Ми се трудимо да женама које трпе насиље увек будемо потенцијални излаз из ситуације у којој се налазе, да жртви оставимо отворена врата, независно од тога да ли је смогла снаге да се отвори приликом своје прве посете лекару, да она зна да ће бити саслушана и трећи и пети пут кад дође”, каже др Луција Христов Митић.



КОЛЕГИНИЦА КОЛЕГАМА:

- Жртва родно заснованог насиља аутоматски по препознавању симптома насиља добија статус ургентног случаја, баш као што би то у другим околностима био случај са, на пример, инфарктом или другим ургентним стањем.
- Ако процените да је жена угрожена, одмах позовите полицију да преузме случај.
- Жену не треба малтретирати или је чак излагати секундарној виктимизацији: уредна, ажурна евиденција дозвољава

процену ризика без додатног оптерећивања жртве.

- Ризик од насиља се може и треба проценити пре разговора са жртвом, која можда не жели да разговара са полицијом: „Причала сам са лекаром, то је моје право!“
- Мале грешке жртву могу само да „затворе“, да је отерају од помоћи.
- Особа која ово ради у вашој здравственој установи, не руководилац, него координатор - мора да буде сензибилисана према феномену насиља, иначе нема шансе да своје колеге уведе у тему и одговорности.
- Судијама објаснити да на суђења не зову лекаре јер они нису сведоци насиља ни вештаци, они су само забележили медицинску слику у моменту прегледа.
- Када нам на предавања дође професорска судске медицине, покаже нам слике претучених жена, и обавезно спомене члан 194 Закона који нас обавезује да пријавимо насиље. Ако сазнамо а не пријавимо стављамо се на страну злостављача, па носимо и одговарајуће санкције као и он.
- Одговорност је на првом месту, не заборавите да ми радимо под лупом, под будним оком што пацијената, што инспекција, али и поред тога што смо јако оптерећени, ипак мирно спавамо.
- Јасно је да нам треба и више лекара, више обука и едукација, више и апарата да бисмо смањили оптерећење по лекару. **Више времена по пацијенту значи да поред тога што лечи, лекар више може и да спречи.**

ПЛАН И ПРЕЦИЗНА ПРОЦЕДУРА:

Прва ствар коју је било неопходно учинити одмах по формирању тима јесте успостављање јасне и свеобухватне процедуре, својеврсног алгорита за реаговање сваког члана тима када год да се сусретне са пацијенткињом са симптомима претрпљеног насиља. Било је неопходно да подигнемо свест наших лекара али и унапредимо њихову едукацију о теми која по много чему одскаче од уобичајених захтева струке – истиче координаторка Тима за помоћ женама жртвама насиља нишког дома здравља.

Цео наш тим је обучен и обавезан да попуни протокол кад уоче пацијенткињу која је жртва насиља. Ми чинимо и више од законског минимума, који не захтева и пријаве лаких телесних повреда, што нашим радом и процедурама ипак обухватамо. Шта више, протокол о међусекторској сарадњи на нивоу Града Ниша нас обавезује да пријављујемо чак и случајеве у којима идентификујемо психолошко насиље.

Када се жена јави лекару, прво се санирају акутне повреде, али ако постоје ожиљци, модрице које су старије - то мора да се забележи, јер ако има и старих модрица, то може бити индикација насиља претрпљеног и пре десетак дана.

Образац, односно матрицу истоветну оној коју прописује Министарство здравља, ми попуњавамо и достављамо полицији на даље поступање. Веома је важно, и неопходно као предуслов за рад свих актера укључених у борбу против насиља над женама, водити детаљну и ажурну евиденцију. Наше пријаве, односно протокол се никоме не даје, већ се чувају код наше главне сестре. Ми смо то сматрали веома важним јер ако нас сутра позову из тужилаштва, знамо да сваки образац стоји у картону пацијента.

Независно од тога, цео наш тим је обучен и обавезан да попуни протокол кад уоче пацијенткињу која је жртва насиља: и специјалиста у



ургентном центру, и хирург, и офтамолог, сви – суботом, недељом, сваки од дежурних лекара.

Сваке године евидентирамо и пријавимо полицији нешто више од 30-ак случајева насиља над женама – нашим пацијенткињама из готово 40 различитих амбуланти и централног Дома здравља.

ЈАСНИЈА СЛИКА

У жељи да још боље истражимо ставове који би нам помогли да боље обављамо наш део посла, још 2014. године смо спровели и истраживање учесталости и ставова пацијената према родно-заснованом насиљу. У анонимној анкети, која је по нашим сазнањима први такав покушај истраживања у Нишу и нишком округу, укупно 238 жена дало нам је бољу слику о распрострањености родно-заснованог насиља, њиховим ставовима и информисаности о могућностима за помоћ у случају насиља.

Наш рад се не ограничава на простор унутар здравствених установа. Истражујући безбедност на нивоу целог града, у сарадњи са нашом канцеларијом за родну равноправност реализовали смо и анкету о местима у Нишу која жене сматрају небезбедним и открили низ територијалних ризика: тврђава нема светла, Вождова улица нема семафора упркос две основне и две средње школе, Чаирски парк има превисоко растиње, итд. Сва ова места су мапирана, снимана а затим и санирана на адекватан начин: осветљена, уређена, уведена саобраћајна сигнализација, тако да можемо рећи да тимски рад не престаје унутар једне институције. Дом здравља у Нишу од 2012. године континуирано ради на едукацији запослених. Заштитник грађана прогласио га је 2014. године за најбољи у Србији у погледу примене протокола о поступању у случајевима породичног насиља. Управо континуирана едукација од велике је важности за јачање капацитета здравственог сектора.

„Одговор здравственог сектора на родно засновано насиље, Водич за здравствене раднике“ је приручник намењен професионалцима у здравству, настао с циљем да им пружи неопходна знања и вештине захваљујући којима могу да препознају жену која је претрпела насиље, да јој пружи одговарајућу медицинску заштиту, адекватно документују насиље и његове последице односно да процене животну угроженост жене која је претрпела насиље и упуте је на институције спремне да јој пружи даљу помоћ и подршку. Овај приручник, здравственим радницима даје веома јасне и практичне одговоре на велики број питања која себи често постављају, а тичу се пре свега њихове улоге у поступању и бризи о женама које су преживеле родно засновано насиље. Министарство здравља, УНФПА канцеларијау Србији и Центар за промоцију здравља жена сарађивали су на изради овог приручника али у организацији основних и напредних тренинга здравственог сектора на којима је управо овај водич био један од корисних извора информација. Наиме, 140 здравствених радника/радница и сарадника/ца до сада је прошло тренинге тренера о родно заснованом насиљу, и то из установа и завода за јавно здравље Златиборског, Нишавског, Борског, Шумадијског, Топличког и Београдског округа.

САМО ОД ПОЧЕТКА 2018. ГОДИНЕ:

- Тренинг тимови из Ниша, Зајечара и Крагујевца организовали су едукације које је прошло између 450 – 500 учесника и учесница.
- Две установе акредитовале су своје обуке у Здравственом савету Србије.
- ДЗ Сопот организовао је чак три обуке од почетка 2018.
- 5 здравствених установа које нису имале функционалне тимове, формирале су нове или реактивирале постојеће тимове
- Акредитовани тренинг Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ прошло је 70 учесника и учесница у склопу секције социјалне медицине Српског лекарског друштва и за представнике завода за јавно здравље.



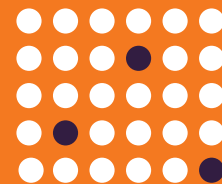
1 од 3 ЖЕНЕ

БИЛА ЈЕ ИЛИ ЈЕ ИЗЛОЖЕНА ФИЗИЧКОМ НАСИЉУ



1 од 2 ЖЕНЕ

ДОЖИВЕЛА ЈЕ ИЛИ ДОЖИВЉАВА НЕКИ ОБЛИК ПСИХИЧКОГ НАСИЉА



У ПРОСЕКУ

СВАКИХ 10 ДАНА

У СРБИЈИ БУДЕ УБИЈЕНА ЈЕДНА ЖЕНА ОД СТРАНЕ САДАШЊЕГ ИЛИ БИВШЕГ ПАРТНЕРА ИЛИ ДРУГОГ ЧЛАНА ПОРОДИЦЕ

Један од циљева пројекта Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама у Србији који спроводе UNDP, UNICEF, UNWOMEN и UNFPA у сарадњи са Владом Републике Србије и уз подршку Шведске Владе јесте да се унапреди рад институција и пружи правовремена заштита женама у ситуацији насиља.

ПРОЈЕКАТ ЗАПОШЉАВАЊЕ ЖЕНА „САМОСТАЛАН ЖИВОТ“, ВРАЊЕ



Н.Н. је годинама била жртва физичког и психичког насиља, остала је у браку јер је син претио да ће се убити уколико напусти супруга. И после развода морала је да остане у истој кући с насилником. Н.Н је 17 година била изложена психичком насиљу. У процесу је развода, син има здравствене проблеме и живи у Дому за децу са развојним потешкоћама. Н.Н. дуги низ година трпи физичко насиље које се више пута завршавало тежим телесним повредама. Има двоје деце и корисница је социјалне помоћи.

Ово су искуства жена које су учествовале у Пројекту Запошљавање жена - „Самосталан

живот“ у Врању. После 20 година рада и са 15 година искуства у борби против насиља над женама Одбор за људска права/СОС телефон Врање за непуна три месеца је успео да евидентира послодавце, ангажује четранест жена на обуци за рад и запосли чак њих једанаест. Једна међу њима добила је посао на неодређено време, њих четири су по окончању пројекта остале код послодавца по основу Уговора о раду. Посебно охрабрује чињеница да је одлуку о наставку радног ангажовања на пословима у текстилној, обућарској, прехранбеној и угоститељској индустрији послодавац донео потпуно самостално. Учеснице пројекта имају

ПРИМЕР ДОБРЕ ПРАКСЕ

између 25 и 50 година, међу њима основну школу је завршило седам жена, средњу школу пет жена а високу стручну спрему имају њих две.

“Из искуства у раду СОС телефона Врање знамо да су највећем броју жена потребне економска сигурност и самосталност како би прекинуле живот у насиљу односно како би самостално наставиле живот и бригу о деци. У периоду док су у Сигурној кући, када су истрауматизоване због преживљеног насиља или док праве планове како да напусте насилног партнера, основни проблеми ових жена су безбедно запослење и редовна месечна зарада како би обезбедиле основне услове за живот. Запослење за жене са искуством насиља доприноси њиховом већем самопоуздању и јачању како би се одупрле евентуалном повратку у круг насиља” – каже координаторка пројекта Сузана Антић Ристић.

„Хтела сам ја одавно да га напустим. Али, где да идем, моја породица нема услова да мени и мојој деци помаже. Он то добро зна. Највише ме боли кад каже да немам никога да ми помогне. Кад ми каже „Са твојом платом немаш ни за цигарете за месец дана. Нигде ти нећеш да идеш. Још треба да ме молиш да останеш овде” – сведочи једна од учесница пројекта. Поред страха за своју и безбедност своје деце жене које су трпеле или и даље трпе насиље приликом запошљавања се сусрећу са великим изазовима. Најчешће не испуњавају услове послодавца за добијање посла, немају радно искуство, а за добар део њих, иако су новчана социјална давања минимална ипак су сигурнији извор прихода од неизвесне плате.

С друге стране ни послодавци нису довољно мотивисани. “Оне често одсуствују са посла због бројних поступака пред правосудним органима и надлежним институцијама због заштите од насиља, или како би бринуле о деци која су врло често малолетна. Често их насилници прате или узнемиравају на радном месту. Све то ремети редовне радне обавезе. Психички су

исцрпљене, уморне од дугогодишњег живота у условима насиља и понекад немају довољно снаге да издрже захтеве активног процеса рада у компанијама које имају строге критеријуме за запослене” – каже Сузана Антић Ристић. И додаје: “У нашој заједници на југу Србије, у најсиромашнијем делу Србије, транзиција је утихнула многе велике фабрике у области текстила, обућарства које су по профилу производње својевремено запошљавале велики број жена. Данас, жене немају лако доступна радна места. Самосталан живот жене која напусти брак или брачну заједницу због насиља је овде и данас обележен друштвеном етикетом да „није умела да сачува брак”. Храбре жене, које прекину насиље, у немоћи да обезбеде посао у континуитету и достојан живот, постају плен „живота од социјалне помоћи и децијег додатка” који их временом „научи” великом животном одрицању”.

Пројекат Запошљавање жена „Самосталан живот” обезбедио им је психосоцијалну, правну подршку и подршку при запошљавању која обухвата пословну оријентацију, обуку на раду и безбедне прилике за запослење жена које имају искуство насиља у породици и партнерским односима на територији града Врања. Притом посебна пажња посвећена је томе да врста производње и радно место одговарају радним могућностима жене.

Тим Одбора за људска права Врање и СОС телефона Врање организовао је састанке у предузећима и у директном разговору јасно потенцирао коју категорију жена заступа. На лицу места су сагледали услове рада, али и директоре, њихове сараднике и њихове реакције. “Ови први састанци са послодавцима су били прави информативни разговори које смо ми са СОС телефона искористиле за “блиц” едукацију о свим потребама, пратећим обавезама и животним проблемима жена које живе у насиљу или које су прекинуле породично-партнерско насиље и сада се боре за опстанак, наставак достојног живота” – каже координаторка Суза-

ПРИМЕР ДОБРЕ ПРАКСЕ

на Антић Ристић и наглашава “са послодавцима смо договорили, и они су то поштовали, да у предузећу не преносе информације о категорији жена које долазе на обуку, односно да су неке жене кориснице Сигурне куће. Са послодавцима смо потписали Уговор о пословно-техничкој сарадњи у ком смо дефинисале детаље ангажовања ове рањиве групе жена. Настојале смо да Уговор буде што више у њихову корист”.

Нису међутим сви послодавци били спремни да се укључе у пројекат. “Један број послодаваца није био спреман да обезбеди “флексибилна” радна места, где изостанак жене не би реметио ток производње и рада. У првом разговору су доминирали патријархални ставови према овој групи жена, умањивање тежине последица и насиља над женама. Са неким нисмо могли да се разумемо. “Зашто жена добија батине? Јер, разлог увек постоји”. У једној приватној фирми, чија власница је жена, после гомиле разумевања о чему причамо, добиле смо питање “А, колико година те жене имају. Јер, нама требају млађе жене, па да се кроз рад изграде у добре раднице”. Ту смо прекинуле састанак и предложиле да тим СОС телефона Врање реализује радионицу о родном насиљу у породици и партнерским односима за менаџмент те фирме” – каже координаторка Одбора за људска права и СОС телефона у Врању.

Пројекат Запошљавање жена „Самосталан живот” захтевао је и координацију организација

цивилног друштва с локалном самоуправом и државним институцијама. У Одбору за људска права /СОС телефон Врање сарадњу са локалном самоуправом оцењују коректном, наводе и да је Центар за социјални рад био отворен за сарадњу. По завршетку пројекта са Центром за социјални рад Врање раде на програму подршке појединим женама као и на реализацији плана осамостаљивања за неколико других.

“Национална служба за запошљавање, је на нашем примеру, показала да је изузетно затворен државни систем оптерећен административним процедурама. У току пројекта нисмо успеле да успоставимо сарадњу са НСЗ Врање. На почетку пројекта, одржале смо само један састанак са директором. Због тога смо припремиле предлог Меморандума о сарадњи са НСЗ у свих 7 општина Пчињског округа и доставиле централи НСЗ у Београду” – каже координаторка Сузана Антић Ристић.

На крају пројекта, који је реализован од јануара до јуна 2018, уз подршку Пројекта за промовисање инклузивних тржишта рада у пројекту западног Балкана (УНДП), Одбор за људска права и СОС телефон Врање су послодавцима са којима су сарађивали уручили Повеље у знак захвалности за учешће у пројекту и прогласили их јунацима врањске привреде пошто су храбро отворили врата за запошљавање жена са искуством насиља у породици и партнерским односима у Врању.



ОСНОВАНА ПРВА ЕВРОПСКА ОПСЕРВАТОРИЈА ЗА ПРАЋЕЊЕ ФЕМИЦИДА

Подизање свести о родно заснованим убиствима жена циљ је Европске опсерваторије за праћење Фемицида (ЕОФ) која је почела с радом. Прва опсерваторија те врсте настала је на катедри Студија рода Универзитету на Малти на иницијативу експерата из 30 земаља. Имајући у виду да су релевантни подаци о фемициду у Европи спорадични и несистематизовани, задатак ЕОФ је да прикупља податке, ради истраживања, анализира ситуацију на европском нивоу и добијене резултате употреби како би доносиоци одлука заједно радили на сузбијању злочина чије жртве су увек и једино жене. Посебна пажња биће посвећена истраживањима из целе Европе која у свом фокусу имају жртву,

њене рођаке и најближе, починиоце злочина али и психолошке узроке као и друштвена узрочно-последична питања.

НОВИ ЗЕЛАНД УВОДИ ПЛАЋЕНО ОДСУСТВО ЗА ЖРТВЕ ПОРОДИЧНОГ НАСИЉА

Парламент Новог Зеланда усвојио је закон којим жртве породичног насиља добијају право на 10 дана плаћеног одсуства с посла током ког имају прилику да напусте партнера, нађу нови дом и збрину себе као и остатак своје породице. При том жртве насиља не морају да достављају било какве полицијске или лекарске доказе о ситуацији у којој се налазе, а имају и право на олакшане радне услове што, уколико је потребно, подразумева између осталог промену радног места, промену службеног мејла и уклањање контаката

са сајта предузећа. Изгласан тесном већином (63 гласа за, 57 против) и поздрављен аплаузом у Парламенту, закон је резултат седмогодишње борбе посланице Јан Логије која се пре уласка у политику бавила заштитом жена жртава насиља. «Део ове иницијативе је укључивање цеог друштва у проблем. На овај начин пружање помоћи жртвама нећемо препустити само полицији, већ разумети да сви имамо своју улогу» – изјавила је Логије. Нови Зеланд иначе има једну од највиших стопа породичног насиља у свету, о чему сведочи и чињеница да новозеландска полиција добија пријаве на сваке четири минуте. Нови Закон ступиће на снагу у априлу следеће године. Пре Новог Зеланда сличан закон је усвојен на Филипинима и у појединим деловима Канаде.

Newsletter је објављен у оквиру заједничког пројекта Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама у Србији II, који реализују UNICEF, UN Women, UNFPA и UNDP, у партнерству са Владом Републике Србије, на челу са Координационим телом за родну равноправност. Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама у Србији усмерен је на развој друштвеног и институционалног окружења које ће допринети нултој толеранцији и искорењавању насиља над женама у Србији. Заједничким деловањем агенција Уједињених нација и Владиних тела доприноси се решавању проблема насиља у породици и партнерским односима, унапређује подршка женама, девојчицама и њиховим породицама и ствара окружење које не толерише насиље.

Пројекат се спроводи уз подршку Владе Шведске.

Ставови изнети у овом Newsletter-у не одражавају нужно ставове Уједињених нација, Владе Републике Србије и Владе Шведске.